

**Національна академія аграрних наук України
Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІР ім. В. Я. Юр'єва НААН
В. В. Кириченко

ПОЛОЖЕННЯ
про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових,
педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти ступеня доктора
філософії в Інституті рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН

УХВАЛЕНО
Вчена рада ІР ім. В. Я. Юр'єва НААН
Протокол № 14 від 28 грудня 2017 р.

ВСТУП

Якісна зміна системи вищої освіти вимагає розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності, що сприятиме формуванню високої академічної культури. Система внутрішнього забезпечення науковими установами якості освітнього та дослідницького процесу передбачає дотримання академічної доброчесності працівниками та аспірантами, у тому числі створення та функціонування ефективної схеми запобігання та виявлення академічного плагіату.

I. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових працівників та здобувачів вищої освіти (далі – Положення) закріплює правила та норми етичної поведінки та професійного спілкування, визначає принципи, цінності, норми, умови та правила дотримання академічної доброчесності, порядок перевірки та критерії оцінювання академічного плагіату, види порушень норм і правил академічної доброчесності, заходи їх попередження, виявлення та відповідальності за їх порушення, права працівників та аспірантів, стосовно яких виявлено факт порушення, організацію роботи Комісії з дотримання академічної доброчесності.

1.2. Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових працівників та здобувачів вищої освіти розроблено з урахуванням вимог Законів України «Про освіту» (ред. від 30.03.2020 р.), «Про вищу освіту» (ред. від 16.01.2020 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (ред. від 20.03.2020 р.), «Про авторське право і суміжні права» (ред. від 16.07.1999 р.), «Про видавничу справу» (ред. від 13.02.2020 р.), «Про запобігання корупції» (ред. від 02.04.2020 р.); Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (ред. від 1+9.04.2019 р.), «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» (ред. від 20.11.2019 р.), та інших нормативно-правових актів.

1.3. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних та наукових працівників та здобувачів вищої освіти розроблено з метою розвитку вищої освіти та науки в Україні відповідно до національних пріоритетів і світових стандартів шляхом забезпечення та покращення якості вищої освіти та фундаментальних і прикладних наукових досліджень в Інституті рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН (далі – Інститут).

1.4. Положення визначає основні вимоги щодо дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу та наукової діяльності Інституту під час навчання, викладання, реалізації досліджень.

1.5. Положення спрямоване на забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень учасників освітнього процесу на основі дотримання принципів і норм професійної етичної поведінки, високих стандартів в освітньому процесі та науковій діяльності Інституту.

II. Дотримання принципів академічної доброчесності

2.1. Система забезпечення академічної доброчесності, запобігання та виявлення академічного плагіату є невід'ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти і включає в себе:

1) заходи, спрямовані на ознайомлення учасників освітнього процесу із поняттями та вимогами академічної доброчесності;

2) виявлення порушень академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;

3) порядок прийняття відповідних рішень за порушення вимог академічної доброчесності.

2.2. Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними та науковими працівниками Інституту передбачає:

– верховенство права, дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– надання достовірної інформації про методи, методики і результати досліджень, джерела використаної та власну освітню і наукову діяльність;

– проведення експертизи лише у сфері своєї компетенції відповідно до своїх знань і досвіду;

– дотримання принципу рівності при проведенні експертного розгляду, виключаючи будь-яку дискримінацію на підставі раси, політичних поглядів, культурної чи соціальної приналежності, віросповідання та ін.;

– контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;

– об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

2.3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

– самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

III. Запобігання порушенням академічної доброчесності

3.1. Інститут вживає заходів для ознайомлення здобувачів вищої освіти із поняттями та вимогами академічної доброчесності шляхом включення

відповідного матеріалу до програм навчальних дисциплін, проведення окремих лекцій, індивідуальних консультацій тощо.

3.2. Особи, які набули статус здобувачів освіти, та працівники Інституту беруть на себе зобов'язання дотримуватись академічної доброчесності.

3.3. Запобігання академічному плагіату у кваліфікаційних роботах, наукових дослідженнях, дисертаціях, публікаціях учасників освітнього процесу полягає у здійсненні технічної перевірки за допомогою спеціалізованих програмних засобів та експертної оцінки щодо відсутності/наявності академічного плагіату.

3.4. Проходження обов'язкової перевірки дисертацій аспірантів / докторантів Інституту контролюють наукові керівники / наукові консультанти аспірантів/докторантів, рецензенти (експерти), відповідальні за проведення попередніх експертиз дисертацій та підготовку висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертацій; голови та вчені секретарі спеціалізованих вчених рад Інституту.

3.5. Проходження обов'язкової перевірки наукових, навчально-методичних праць тощо, які рекомендуються до друку/оприлюднення в мережі Інтернет, контролюють наукові керівники / наукові консультанти аспірантів/докторантів, керівники структурних підрозділів, голови та вчені секретарі вчених рад Інституту.

3.6. Проходження перевірки наукових періодичних видань Інституту (друкованих та електронних) контролюють головні редактори / відповідальні секретарі видань.

3.7. Попередженням порушення принципів академічної доброчесності є проведення заходів для учасників освітнього процесу щодо дотримання норм законодавства України про авторське право і суміжні права, правил цитування джерел інформації у разі використання оприлюднених ідей, розробок, тверджень, відомостей при підготовці наукової (творчої) продукції, об'єктивного оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Інституту тощо.

IV. Порушення вимог академічної доброчесності

Порушенням академічної доброчесності вважається:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства, а саме: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результатів під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт – перефразування чужої праці без згадування оригінального автора;

академічне шахрайство (списування) – будь-які дії учасників освітнього процесу, змістом яких є: посилання на джерела, які не використовувалися в роботі; використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікрона вушники, телефони і т.п.); проходження процедур контролю знань підставними особами;

виконання на замовлення та продаж академічних текстів;

компіляція – створення значного масиву тексту шляхом копіювання із різних джерел без внесення в нього правок, посилань на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту;

парафраз – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту. Сутність парафраза – заміна слів, фразеологічних оборотів при використанні будь-якої авторської праці;

піратство у сфері авторського права і суміжних прав;

приписування результатів колективної діяльності одній або окремим особам без узгодження з іншими учасниками авторського колективу, або внесення до списку авторів праці осіб, які не брали участі в створенні продукту;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

V. Порядок перевірки, критерії оцінювання академічного плагіату та контроль за дотриманням норм академічної доброчесності

5.1. Перевірки на академічний плагіат підлягають:

– дисертаційні роботи і автореферати здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук;

– рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів з проведення заходів наукового, навчально-методичного спрямування (конференцій, семінарів, круглих столів);

– наукові, науково-методичні, навчально-методичні праці (підручники, навчальні посібники), монографії, інші наукові роботи, методичні рекомендації, що потребують схвалення методичною радою та рекомендації Вченої ради Інституту до видання.

5.2. Контроль за дотриманням норм академічної доброчесності здобувачем вищої освіти при виконанні завдань поточного (підсумкового) контролю чи під час атестації здійснює викладач/екзаменаційна комісія. У разі виявлення факту порушення академічної доброчесності при виконанні завдань поточного (підсумкового) контролю викладач зобов'язаний повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення директора Інституту. У разі встановлення екзаменаційною комісією факту порушення академічної

добросовісності під час проходження здобувачем вищої освіти атестації складається відповідний протокол із рішенням про оцінку «F».

5.3. Контроль за дотриманням норм академічної добросовісності здобувачем вищої освіти при написанні ним дисертаційних робіт, наукових та інших статей здійснюють науковий керівник, голова та секретар спеціалізованої вченої ради. У разі виявлення факту порушення академічної добросовісності цієї особи зобов'язані повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення директора Інституту.

5.4. Контроль за дотриманням норм академічної добросовісності здобувачем вищої освіти при попередній експертизі дисертації та підготовці висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здійснюють рецензенти (експерти). У разі виявлення факту порушення академічної добросовісності рецензенти (експерти) зобов'язані повідомити (у формі письмової заяви) про зазначений факт порушення наукового керівника/наукового консультанта здобувача та заступника директора з наукової роботи. Така дисертація не рекомендується до захисту, надається негативний висновок.

5.5. Виявлення спеціалізованою вченою радою порушення академічної добросовісності в дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, є підставою для відмови у присудженні наукового ступеня без права її повторного захисту.

5.6. Контроль за дотриманням норм академічної добросовісності науково-педагогічними та науковими працівниками при рекомендації видань до друку здійснюють головні редактори наукових журналів;

– контроль за рукописами статей, тезами доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів з проведення заходів наукового та навчально-методичного спрямування (конференцій, семінарів, круглих столів)
– головні редактори і відповідальні секретарі редколегій, керівники структурних підрозділів, які організують відповідні заходи;

– контроль за науковими, науково-методичними, навчально-методичними працями (підручники, навчальні посібники), монографіями, іншими науковими роботами, методичними рекомендаціями, що потребують схвалення методичною радою та рекомендації Вченої ради Інституту до видання – завідувачі наукових лабораторій та провідні наукові працівники (за дорученням завідувача).

5.7. Відповідальність за об'єктивність висновку про наявність або відсутність академічного плагіату несе особа (особи), яка його підготувала.

5.8. При виявленні факту академічного плагіату надаються мотивовані висновки для їх розгляду спеціалізованою вченою радою, Вченою радою Інституту, методичною радою, редакційною колегією або організаційним комітетом, які приймають остаточне рішення щодо наявності в роботі ідей та наукових результатів, які отримані іншими авторами, та (або) відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

VI. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

6.1. Учасники освітнього процесу Інституту несуть відповідальність за порушення академічної доброчесності відповідно до вимог законодавства України.

6.2. За порушення академічної доброчесності науково-педагогічні та наукові працівники Інституту можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема:

- попередження;
- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова у присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів (зокрема вчених рад Інституту) чи займати визначені законом посади;
- позбавлення можливості здійснювати наукове керівництво аспірантами/наукове консультування докторантів;
- позбавлення можливості викладати дисципліни навчального плану підготовки докторів філософії.

6.3. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти Інституту можуть бути притягнені до академічної відповідальності, зокрема:

- попередження;
- повторне проходження оцінювання (проміжного та підсумкового контролю);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої (освітньо-наукової) програми;
- відмова у наданні позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації;
- зняття дисертації з розгляду спеціалізованою вченою радою Інституту незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

6.4. Виявлення порушення академічної доброчесності у поданих публікаціях є підставою для відмови у друку.

VII. Комісія з питань академічної доброчесності

7.1. Із метою дотримання академічної доброчесності в Інституті створюються постійно діючі комісії з питань академічної доброчесності. Склад та термін роботи комісій визначаються наказом директора.

- 7.2. Повноваження комісій з питань академічної доброчесності Інституту:
- розглядати заяви щодо порушення академічної доброчесності, здійснювати їх аналіз та готувати відповідні висновки;
 - залучати до експертизи фахівців із відповідної галузі знань, а також використовувати технічні та програмні засоби для достовірного встановлення фактів порушення норм академічної доброчесності за поданою заявою;
 - готувати пропозиції щодо забезпечення академічної доброчесності в освітньому процесі та науковій діяльності Інституту;

– інші повноваження відповідно до вимог законодавства України та нормативних актів Інституту.

7.3. Організаційною формою роботи комісії є засідання.

7.4. Засідання комісії веде її голова, за його відсутності – заступник. Повноваження щодо ведення протоколу засідання, технічної підготовки матеріалів до розгляду на засіданні тощо здійснює секретар.

7.5. На засідання комісії запрошується особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності. Про дату, час і місце проведення засідання особа, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, попереджається щонайменше за два дні.

7.6. Будь-який учасник освітнього процесу, якому стали відомі факти порушення норм цього Положення чи підготовки про можливість такого порушення, відповідно до Закону України «Про звернення громадян» може звертатися до Комісії з заявою на ім'я її голови. У заяві зазначаються особисті дані заявника (П.І.Б., контактні дані: адреса, телефон, місце роботи (навчання), посада, особистий підпис). Анонімні заяви чи заяви, викладені в некоректній формі, Комісією не розглядаються.

7.7. На засідання Комісії запрошуються заявник та особа, відносно якої розглядається питання щодо порушення нею норм і правил академічної доброчесності.

7.8. Комісія надає можливість особі, відносно якої розглядається питання щодо порушення академічної доброчесності, ознайомитися з матеріалами щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подати до них зауваження, надати усні та/або письмові пояснення чи відмовитися від надання будь-яких пояснень.

7.9. Рішення комісії приймається відкритим голосуванням і вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини присутніх на засіданні.

7.10. За результатом проведеного засідання комісія готує висновок щодо підтвердження чи спростування факту порушення академічної доброчесності. За умови підтвердження факту порушення академічної доброчесності у висновку зазначаються пропозиції щодо вживання відповідних заходів. Особа, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, ознайомлюється із висновком комісії. Висновок подається директору Інституту для подальшого розгляду і прийняття рішення.

VIII. Права учасників освітнього процесу, стосовно яких виявлено факт порушення академічної доброчесності. Порядок подання апеляції та її розгляд

8.1. Особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

– ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

– особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

– знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до відповідальності;

– оскаржити рішення про притягнення до відповідальності за порушення норм академічної доброчесності в разі незгоди з висновком комісії.

8.2. Апеляція подається особою, відносно якої розглядається питання про порушення академічної доброчесності, у триденний термін після дати отримання висновку комісії Інституту для ознайомлення.

У разі надходження апеляції директор наказом або дорученням створює апеляційну комісію з розгляду апеляції. Персональний склад апеляційної комісії формується з досвідчених та авторитетних наукових та науково-педагогічних працівників Інституту. До складу комісії можуть включатися, за їх згодою, інші особи, які не є працівниками Інституту.

8.3. В апеляції учасник освітнього процесу зазначає:

– персональну інформацію заявника (ПІБ, контактний телефон, електронна адреса, назва структурного підрозділу, посада) та викладає суть питання;

– рішення, що оскаржується;

– пояснення того, в чому полягає неправомірність рішення та обґрунтування заперечень;

– опис матеріалів та документів, які додаються за потреби.

8.4. Апеляція розглядається протягом місяця з дня її надходження.

8.5. За результатами розгляду апеляції особи, відносно якої розглядалося питання щодо порушення академічної доброчесності, формується відповідний висновок. Рішення Комісії з питань академічної доброчесності Інституту щодо розгляду апеляційної заяви є остаточним і оскарженню не підлягає.

8.6. Наукові та науково-педагогічні працівники, здобувачі освіти мають право на інші, передбачені законодавством способи оскарження звинувачень у порушенні норм і правил академічної доброчесності.

ІХ. Прикінцеві положення

9.1. Положення про академічну доброчесність в Інституті рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН набирає чинності з моменту затвердження його Вченою радою Інституту та оприлюднення на офіційному веб-порталі.

9.2. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися за рішенням Вченої ради Інституту.

9.4. Учасники освітнього процесу повинні бути ознайомлені з цим Положенням після його затвердження та оприлюднення, а в подальшому – при прийомі на роботу та зарахуванні на навчання.

9.5. Наукові, науково-педагогічні та інші працівники Інституту та здобувачі освіти повинні знати і дотримуватися норм цього Положення. Незнання цих норм не є підставою для їх невиконання.

9.6. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи Інституту.